

Poluvsie je malá nenápadná dedinka ležiaca na pravom brehu rieky Nítry. Výhodná poloha mimo hlavnej cesty a relatívna blízkosť k okresnému mestu Prievidza, vytvorila v posledných rokoch z Poluvsia vyhľadávané miesto na osídľovanie. So svojou výmerou 216 ha, je najmenším sídlom okresu Prievidza.

Klenot poluvskej dediny

Veľkú obec a celý región hornej Nítry zviditeľňujú členovia Folklórnej skupiny Lubená. Spev, tanec a muzika z Poluvsia je prezentovaná na mnohých vystúpeniach počas celého roka vo všakovákých kútoch Slovenska a celej Európy už od roku 1984. Neodmysliteľné sú scénické vystúpenia, v ktorých nadšenci prezentujú charakteristické nárečie, piesne a obyčaje dedinského ľudu počas významných udalostí v roku a v živote človeka. Svadba, fašiangy, žatva, krštenia či regrútska rozlúčka, sú len niektoré z množstva zachovaných poluvských obyčajov.

S folklórom sa spája aj azda najväčšie organizované kultúrno-spoločenské podujatie

v Poluvsí. Pamätnica J. Strečanského má vyše 10 ročnú tradíciu. Teší sa veľkej obľube divákov z odborných aj laických kruhov. Každoročne vo vybranú februárovú sobotu znejú obcou ľudové piesne, husľové tóny a zo široka-daleka sa schádza folklórna obec na počesť zakladateľa, speváka, tanečníka, primáša ľudovej hudby a zakladateľa poluvsianskej folklórnej skupiny.

Život a zaujímavosti

Obcou preteká okrem rieky Nítry aj potok Lubená. Práve tu sa ukrývala medzi kamennými okruhliakmi aj vzácna skamenelina druhohorného živočícha - amonita rodu Echioceras, starého okolo 200 miliónov rokov. V najstarších dokladoch je uvedené, že k vytvoreniu obce došlo obnovením staršej osady pri potoku Lubená už pravdepodobne v 14. storočí. Poluvsie mal v správe spočiatku prievidzský richtár, neskôr v 15. storočí patrilo rovnako ako všetky miesta na pravom brehu rieky Nítry Bojníckemu panstvu. Obyvatelia Poluvsia, ktorých počet sa v roku 1675 uvádza iba 54 osôb, sa venovali poľnohospodárstvu a z remeselných činností sú zaznamenávaní len mlynár a kováč. Špecifickou povinnosťou Poluvsanov bol zber feniklových a borievkových semien, ktoré sa využívali v panskej kuchyni pri úprave mäsa. Zaujímavou úlohou miestnych bol odvoz zveriny

pre bratislavský dom Pálffyovcov. Okrem toho mali v prenájme výčap pálenky a predaj soli. Koncom 19. storočia už počet obyvateľov presiahol dve stovky. Výstavba, rozšírenie komunikácií a infraštruktúry v polovici 20. storočia mali vplyv na nárast počtu obyvateľov. V súčasnosti má obec 570 obyvateľov, čo je najviac v jej histórii.

Poluvsie ist ein kleines Dorf am rechten Ufer des Flusses Neutra. Eine günstige Lage neben der Hauptstraße und die Nähe zur Bezirksstadt bildeten in den letzten Jahren aus Poluvsie einen gesuchten Ort für die Besiedlung. Mit seiner Fläche von 216 Hektar ist das Dorf Poluvsie das kleinste Dorf in dem Bezirk Prievidza.

Die Gemeinde und die ganze Region machen die Mitglieder der Folkloregruppe Lubena bekannt. Der Gesang, Tanz und die Volksmusik der Region wird bei Auftritten in vielen Orten der Slowakei und im Ausland präsentiert. Die Gruppe arbeitet erfolgreich seit dem Jahr 1984. Einen Teil des Repertoires bilden die Inszenierungen, wo die Volkskünstler ihre charakteristische Mundart, Lieder und Bräuche der Bauer zeigen. Es geht um mehrere Ausschnitte aus dem Alltagsleben während des Jahres /Arbeitsbräuche, Faschingsbräuche/ als auch um feierliche Anlässe wie Hochzeit, Geburt und Taufe, Weihnachten, usw... Mit Folklore ist auch die größte Kulturgesellschaftliche Veranstaltung in Poluvsie verbunden. „Pamätnica J. Strečanskeho“/ Die Erinnerung an Josef Strečanský/ schreibt ihre mehr als 10-jährige Geschichte. Die Veranstaltung freut sich dem Interesse der Zuschauer aus künstlerischen Bereichen aber auch der Laien und Folkloreliebhaber. Jedes Jahr am dritten Samstag im Februar klingen im Dorf die Musik, Volkslieder, die Geigentöne. Von weit und breit trifft sich die Folkloregemeinde zu Ehren des Sängers, Tänzers, Primas der Volksmusik und Gründer der Folkloregruppe.

Das Leben gestern und heute : Durch das Dorf fließt neben dem Fluss Neutra auch der Bach Lubena. Gerade hier, unter den runden Steinen ist auch das Fossil des mesozoischen Lebewesens ammonit Echioceras, das mehr als 200 Mil. Jahre alt ist. In den ältesten Urkunden ist angeführt, dass es zum Entstanden der Gemeinde am Ufer des Baches Lubena schon im 14. Jahrhundert kam. Eine ältere Siedlung wurde erneut und besiedelt. Poluvsie hatte zuerst der Richter von Prievidza in Verwaltung, später fiel es der Weinitzer Burgherrschaft zu, -wie alle Ortschaften und Siedlungen am rechten Ufer des Flusses Neutra. Die Einwohner der Gemeinde, die 1675 nur als 54 Personen angeführt sind, widmeten sich der Landwirtschaft. Von den Gewerben arbeiteten im Dorf nur der Müller und Schmied. Eine spezifische Pflicht der Einwohner von Poluvsie war die Produktion und Sammeln der Fenchel- und Wacholdersamen, die in der Burgküche bei Vorbereitung von Fleisch nötig waren. Eine interessante Aufgabe der Einheimischen war die Abfuhr von Wild für das Pressburger Haus der Adelsfamilie Pallffy. Außerdem hatten die Einwohner die Braundesschank und Salzverkauf in der Verpachtung. Am Ende des 19. Jahrhunderts überstieg die Anzahl der Einwohner 200. Die Industrialisierung, die Erweiterung der Kommunikationen und Infrastrukturen in der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts hatten einen positiven Einfluss auf die Einwohneranzahl. Heutzutage zählt die Gemeinde 570 Einwohner, was in ihrer Geschichte am meisten ist.

Poluvsie is a small quiet village located on the right bank of the Nitra River. The favourable location out of the main road and its relative proximity to the district town Prievidza made Poluvsie a popular place for further settlement over the past years. Its area (216 hectares) is the smallest settlement of Prievidza district.

That rather small village and the whole Upper Nitra Region is being made known by the members of a folk group Lubena. Singing, dancing and music from Poluvsie have been presented in lots of performances during the year in many parts of Slovakia and Europe since 1984. The scenic performances in which the enthusiasts present a characteristic dialect, songs and traditions of commons during important events of the year and man's life are just unthinkable. Wedding, Shrove-tide, harvest, Christenings or recruit's farewell are only some of many preserved traditions from Poluvsie.

Probably the biggest organised social and cultural event in Poluvsie connected to folklore is an event called Memorial of J. Strečanský which has taken place for more than 10 years. It is very popular not only among amateur spectators but also among the professionals. Every year on one Saturday in February the village is full of folk songs and fiddle tones, and all the folklorers gather to honour the memory of J. Strečanský, the singer, dancer, head-man of folk music and founder of the folk group from Poluvsie.

Life and attractions : Not only the Nitra River but also the Lubena Brook flows through the village. Here, the precious fossil of Mesozoic animal Ammonite Echioceras (more than 200 million years old) is hidden among the cobblestones.

In the original documents there is stated that the village came into its existence by rebuilding the older settlement along the Lubena Brook probably in the 14th century. At first, Poluvsie had been administrated by the reeve of Prievidza but later in the 15th century it belonged to as well as every other settlement on the right bank of the Nitra River Bojnice sovereignty.

The inhabitants of Poluvsie (it is stated that in 1675 there were only 54 persons) dealt with agriculture or they worked either as the millers or blacksmiths. The specific duty of Poluvsie inhabitants was to harvest fennel and juniper berries which were used in preparation of meat served for nobility. Another interesting task of the locals was transport of venison for Pallffy's house in Bratislava. They also had a liquor taproom and salt trading, both in a rent.

At the end of the 19th century, the number of inhabitants was more than 200. Further building-up, development of infrastructure in the half of the 20th century influenced rise of number of inhabitants. Nowadays, the village has 570 inhabitants what is the highest number in its history ever.

Chvojnica

Chvojnica leží v pohorí Strážovských vrchov, v oddieli Malá Magura. Katastrálne územie sa vyznačuje veľkou rôznorodosťou reliéfu, od mierne zvlnenej pahorkatiny, až po reliéf vysocín s nadmorskými výškami do 1200 m. Obec vznikla na prelome 16. a 17. storočia ako banícka osada nemeckej kolonizácie. Jej nemecké pomenovanie Fundstollen poukazuje na banícku kolonizáciu z Nitrianskeho Pravna. Svedkami ťažby zlata, striebra, olova a zinku sú stopy po ryžoviskách a kutacie stôlne. Zlatá baňa, za ktorú platili Chvojnícania ešte v roku 1614 päťdesiatšesť dukátov, sa však rýchlo vyčerpala a hlavným zamestnaním obyvateľov zostalo poľnohospodárstvo. V obci bol zriadený panský mlyn a valcha súkenných majstrov z Nitrianskeho Pravna. Od roku 1890, až do roku 1908 tu pracovala známa rezbárska dielňa na výrobu drevených hračiek, úžitkových predmetov a náboženských plastík. Rozšírené bolo i pletenie košíkov z prútia.

Prírodné danosti mali najväčší vplyv na súčasné usporiadanie a vzhľad obce. Domy sú sústredené v priestore okolo potoka Chvojnica. V okolitých kopcach ešte nájdeme pozostatky obydlí z obdobia predchádzajúceho osídlenia. Dominantou obce je rímsko-katolícky kostol sv. Križa. Je to kamenný kostol s vtiahnutou vežou.

Príroda a turistika

Hlboko zarezaná dolina potoka Chvojnica v malebnom prostredí hôr, s množstvom zveri a lesných plodov, ponúka najkrajší prechod hrebeňom Malej Magury. Je vyhl'adávaným miestom turistiky v letnom i zimnom období. Z Chvojnice vedie modrá turistická trasa cez Čičermaňskú dolinu do sedla Ovsiar až do Čavoja. V Čičermaňskej doline je možnosť napojiť sa na zelený turistický chodník, ktorý vedie na vrchol hory Magura.

Zariadenia cestovného ruchu

Vďaka polohe a rozmanitej prírode je Chvojnica známa svojou rekreačnou funkciou. Počtom obyvateľov najmenšia obec v regióne, sa môže pochváliť dostatočnou kapacitou ubytovacích zariadení a vysokou návštevnosťou turistov. Najväčším ubytovacím zariadením je horský hotel MAGURA***. Súčasťou vybavenia je sauna, fitnesscentrum a telocvičňa. Ďalším z ubytovacích zariadení je Chata Limbora *** rodinný penzión. Nachádza sa v prostredí Hluchej doliny a ponúka podmienky pre rodinné dovolenky, individuálnu turistiku, firemné akcie a rôzne oslavy. Zariadenie pozostáva z troch budov, tenisového kurtu, záhradného grilu s prístreškom a bazénu. Celý areál je oplotený, vo vnútri areálu ja parkovisko pre hostí.

 Das Dorf Chvojnica liegt in dem Gebirge „Strazovske Vrchy“, in dem Gebirgstheil der „Kleinen Magura“. Das Katastergebiet ist durch vielfältige Reliefunterschiede gekennzeichnet. Von einem welligen Hügelland bis zu hohen Bergen, die in die Meereshöhe über 1200 M. reichen. Die Gemeinde entstand an der Wende des 16. und 17. Jahrhunderts als eine Bergmannssiedlung der deutschen Kolonisation. Ihre deutsche Benennung „Fundstollen“ weist darauf hin, dass es sich um die Kolonisation aus Nitrianske Pravno/Deutsch Proben handelte. Die Zeugen des reichen Gold-, Silber-, und Zinkabbaus sind die Gruben und Stollen, Spuren nach den Goldseifen. Die Goldgrube, für die die Fundstollner noch 1614 mehr als 50 Dukaten Jährlich zahlen mussten, wurde aber relativ schnell ausgeschöpft und Landwirtschaft wurde zur Hauptbeschäftigung der Einwohner. In der Gemeinde gab es eine Herrenmühle und eine Tuchwalke der Deutsch Probener Tuchmacher. In den Jahren 1890-1908 arbeitete in der Gemeinde eine weitbekannte Schnitzerwerkstatt, die sich der Produktion von hölzernen Kinderspielzeugen und religiösen Holzplastiken widmete. Unter den Einwohnern war das Flechten von Weidenruten verbreitet. Die Naturgegebenheiten hatten den größten Einfluss auf das Aussehen des Dorfes. Die Häuser sind in einer Reihe am Bach situiert. An den umliegenden Hügeln findet man noch Reste der Gebäude aus der ursprünglichen Besiedlung. Die Dominante der Gemeinde bildet die röm.-kath. Pfarrkirche des Heiligen Kreuzes. Es ist eine steinerne Kirche aus den 30. Jahren des 20. Jahrhunderts mit einem gezogenen Kirchturm.

Natur und Touristik

Das Tal des Chvojnica-Baches ist tief in die wunderschönen Wälder eingeschnitten und bietet eine der schönsten Strecken, durch die man zum Gipfel der Kleinen Magura gelangen kann. Es ist ein gesuchter Ort der Touristik sowohl in den Sommermonaten als auch im Winter. Aus Fundstollen führt eine Blau-markierte Strecke in den Sattel „Ovsiar“ und bis in Gemeinde Cavoja. In dem „Cicermanska“-Tal kann man auf die grüne Strecke abbiegen. Diese führt uns bis zu dem Gipfel der Kleinen Magura.

Die Tourismus-Einrichtungen

Wegen ihrer Lage und der vielfältigen Natur ist Chvojnica als Ort der Recreation und Erholung bekannt. Von der Sicht der Einwohner ist es die kleinste Gemeinde der Region, aber sie kann zahlreiche Unterkunftseinrichtungen anbieten. Die größte Einrichtung ist das Berghotel MAGURA. Das Hotel ist mit einer Sauna, einem Fitnesszentrum und einer Sporthalle ausgestattet. Die nächste Einrichtung ist die Waldhütte LIMBORA eine Familienpension. Sie ist in dem „Hlucha“-Tal/Taubental situiert und bietet Bedingungen für einen idealen Familienurlaub, individuelle Touristik, verschiedene Feier- und Firmenaktionen. Die Pension besteht aus 3 Gebäuden, einem Tennisplatz, Gartengrill und Bassin. Das ganze Areal ist mit einem Zaun versehen und hier befinden sich sowohl die Parkplätze für die Pensionsgäste.

 Chvojnica lies in the Strazovske Mountains, in the part called Lesser Magura. The land register of that area is characterized by variety of relief from moderately undulating highlands to the highlands of 1200 metres over sea. The village was set as a mining village during German colonization at the turn of the 16th and 17th century. Its German name Fundstollen is a hint of mining colonization from Nitrianske Pravno. Signs of former alluvial placers and still existing tunnels refer to gold, silver, lead and zinc mining. A gold mine for which the inhabitants of Chvojnica paid fifty-six ducats in 1614 was depleted quickly and agriculture remained the main occupation of inhabitants. In the village, a noble mill and a scrubbing board of drapery craftsmen from Nitrianske Pravno were settled. From 1890 to 1908 a famous wood-carving workshop which produced the wooden toys, household objects and religious sculptures was running here. Wicker basket weaving was also a widely spread activity among people. The natural conditions have mostly influenced the current arrangement and appearance of the village. The houses are concentrated in the area around the Chvojnica Brook. In the surrounding hills there we can find the remains of dwellings of former settlement. The dominant feature of the village is the Roman-Catholic church of St. Cross. It is the stone church with a tower.

Nature and touring

Deeply rooted valley of the Chvojnica Brook in the colourful surroundings of mountains with lot of deer and forest fruit presents the most beautiful passing through a crest of the Lesser Magura. It is a popular tourist place not only in summer but also in winter. From Chvojnica, a blue marked tourist track leads through Cicermanska Valley to Ovsiar Saddle and onward to Cavoja. In Cicermanska Valley there you can join a green marked tourist track which leads to the peak of the Magura Mountains.

Tourist trade facilities

Thanks to its location and diverse nature, Chvojnica is well-known for its recreational function. Though it is the smallest village in the region regarding the number of inhabitants, it has sufficient accommodation capacity and a high visit rate. A mountain hotel Magura *** is the biggest accommodation facility. It is equipped with a sauna, fitness centre and a gym. Another accommodation facility is a Limbora Cottage ***, a family guest house. It is located in the surroundings of Hlucha Valley and provides good conditions for family holidays, individual touring, company parties and various celebrations. The facility consists of three buildings, a tennis court, a sheltered garden grill and a swimming pool. The whole complex with a parking area for the guests inside is fenced.